

HET VERZUIMPROTOCOL

Werkproces en een praktische handreiking

vo- en mbo-scholen
in samenwerking met
RMC de Friese Wouden/RMC Friesland Noord

HET VERZUIMPROTOCOL

Werkproces en een praktische handreiking

**vo- en mbo-scholen
in samenwerking met
RMC de Friese Wouden/RMC Friesland Noord**

Voorwoord

Voor u ligt de 2013-versie van het Protocol Schoolverzuim. Dit protocol is (in het kader van het convenant “aanval op de schooluitval 2008-2011”) door de werkgroep verzuimprotocol ontwikkeld, met als doel een belangrijke bijdrage te leveren aan het terugdringen van verzuim en voortijdig schoolverlaten in de provincie Friesland. Getracht is een zo eenduidig, volledig en helder mogelijk protocol te schrijven voor het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Het kan tevens dienen als handreiking voor het primair onderwijs.

Teveel jongeren ondervinden problemen in hun leerloopbaan, waardoor ze te vroeg stoppen met hun opleiding en geen startkwalificatie behalen. Het behalen van een startkwalificatie geeft een beter perspectief op de arbeidsmarkt en een eigen plek in de samenleving. Dit is goed voor de jongere zelf, goed voor de samenleving en goed voor de economie.

Het aantal voortijdig schoolverlaters daalt, maar is nog steeds te hoog. Voorkomen van schooluitval is beter dan genezen. Preventieve aanpak, snelle actie, aanpakken bij de bron zijn kernpunten in de acties zoals die in Friesland worden uitgevoerd.

Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat een eerste dag van verzuim de voorbode kan zijn van voortijdig schoolverlaten. Tijdige signalering en adequate actie lijden tot terugdringen van schooluitval en vergroten de kans op het behalen van een startkwalificatie.

Een ieder die aan de totstandkoming van dit protocol een bijdrage heeft geleverd wordt daarvoor hartelijk bedankt.

Wij wensen u veel succes bij het verder terugdringen van het verzuim en daarmee het voortijdig schoolverlaten.

De werkgroep verzuimprotocol

1. Inleiding	3
2. Recht op onderwijs	3
Leerplicht	3
Kwalificatieplicht	3
Voortijdig schoolverlater	3
Stukje historie	3
3. Verzuim	4
Ongeoorloofd verzuim	4
Verzuimbegeleiding	6
4. Verantwoordelijkheid scholen	6
Contact moet	6
Actie	6
Zorg	6
Uitschrijven?	7
Alternatief lesprogramma	7
5. Meldplicht en verwante zaken	7
Digitaal verzuimloket	7
Melden verzuim	8
Te laat komen	8
Verwijsindex	9
6 Leerplicht, RMC de Friese Wouden en RMC Friesland Noord	9
7. Nawoord	10
8. Bijlagen	10

1. Inleiding

Het is algemeen bekend dat jongeren die regelmatig verzuimen een grotere kans hebben om voortijdig schoolverlater te worden. Ook is een verband aangetoond tussen regelmatig verzuim en het ontwikkelen van afwijkend en/of crimineel gedrag. Zie hier de noodzaak van het terugdringen van ongeoorloofd schoolverzuim.

Scholen hebben hier een zeer belangrijke rol in. Met deze handreiking willen we inzichtelijk maken, wanneer er sprake is van verzuim, wat er van de scholen wordt verwacht bij het bestrijden van verzuim en hoe de samenwerking is georganiseerd tussen de andere bij verzuim betrokken partijen (o.a. leerplicht en RMC-functie).

2. Recht op onderwijs

Ieder kind heeft recht op onderwijs. Kinderen hebben onderwijs nodig om zich te ontwikkelen, te ontplooiën, maar ook om later een goede kans te hebben op werk.

Leerplicht

Ieder kind is volledig leerplichtig vanaf de 1e schooldag van de maand na de 5e verjaardag tot aan het einde van het schooljaar waarin de jongere 16 jaar wordt.

Kwalificatieplicht

Na het laatste schooljaar van de leerplicht begint de kwalificatieplicht (daar zit geen dag tussen). Met de kwalificatieplicht wordt de leerplicht verlengd tot de dag dat de leerling een startkwalificatie* heeft gehaald, of tot de dag dat de leerling 18 jaar wordt.

Voortijdig schoolverlater

Heeft een jongere zijn schoolloopbaan beëindigd zonder startkwalificatie dan wordt de jongere een voortijdig schoolverlater genoemd.

Onder een voortijdig schoolverlater wordt niet verstaan diegene die in het bezit is van een diploma van een assistentenopleiding niveau 1, dan wel een getuigschrift van het praktijkonderwijs en werkzaam is op grond van een aanstelling of arbeidsovereenkomst.

Volgens de wet op de Leerplicht 1969 en rmc-wetgeving uit 2001, is de school verplicht, verzuimers en voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar bij de woongemeente en/of het rmc van de regio te melden.

Stukje historie

Veel leerlingen verlaten voortijdig het onderwijs. Sinds 1 augustus 2007 is de kwalificatieplicht ingevoerd; een extra hulpmiddel in de strijd tegen schooluitval. Met de invoering van de kwalificatieplicht is de partiële leerplicht in de Leerplichtwet van 1969 vervangen. Leerlingen blijven volledig leerplichtig tot het einde van het schooljaar waarin ze zestien worden. Alle jongeren die dan nog geen startkwalificatie hebben (bijna allemaal dus), zijn daarna tot hun 18^e of tot het moment waarop ze een startkwalificatie hebben behaald, kwalificatieplichtig.

Start leerplicht	Volledig leerplichtig tot	Kwalificatieplichtig tot
1e schooldag van de maand na de 5e verjaardag	Einde schooljaar waarin de jongere 16 jaar is geworden	Startkwalificatie* is behaald of 18 jarige leeftijd is bereikt

* Een startkwalificatie is behaald bij: mbo-diploma minimaal op niveau 2 of een havo- of vwo-diploma

3. Verzuim

Definitie van verzuim volgens de Dikke van Dale, "het nalaten iets te doen, het niet nakomen van datgene wat is afgesproken".

Verzuim is op te splitsen in twee hoofdcategorieën; geoorloofd en ongeoorloofd verzuim. Al het ongeoorloofd verzuim moet gemeld worden. Hieronder worden de verschillende soorten verzuim weergegeven zoals beschreven in de leerplichtwet van 1969 en de handleiding van het verzuimloket van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

Ongeoorloofd verzuim, verzuim zonder toestemming:

Hieronder volgen de soorten verzuim, die gemeld moeten worden **in het verzuimloket**.

1. Relatief verzuim

A. Verzuim

1. 16 uur in 4 weken (Wettelijk verzuim)

Volgens de Leerplichtwet zijn scholen wettelijk verplicht om die gevallen te melden (leerplichtigen) waar sprake is van **ongeoorloofde afwezigheid van in totaal zestien uren les- of praktijktijd gedurende een periode van vier opeenvolgende lesweken (16 uur in 4 weken)**. Deze gevallen van schoolverzuim worden als dusdanig zorgwekkend gezien dat er verder onderzoek en interventie nodig is. De school is zelf verantwoordelijk voor de acties m.b.t. het korter durende verzuim. Ook verzuim van niet-leerplichtigen mag gemeld worden.

2. Luxe verzuim

Treedt op als een leerplichtige zonder toestemming buiten de schoolvakanties om (met ouders) op vakantie gaat. Ouders nemen hun kinderen tijdens schooltijd mee op vakantie om bijvoorbeeld files te vermijden of met goedkopere vliegtickets te kunnen reizen.

3. Signaalverzuim

Is verzuim dat samenhangt met achterliggende problemen van de leerling. Een leerling wordt bijvoorbeeld gepest en wil niet meer naar school.

4. Beginnend verzuim

Een leerplichtige jongere die minder dan de wettelijke termijn 16 uur in 4 weken verzuimt, maar wel lessen of dagdelen overslaat, pleegt beginnend verzuim. Als beginnend verzuim gemeld wordt bij leerplicht, dan moet dit via het verzuimloket.

B. Voortijdig schoolverlaten

5. 12 -18 jaar

Een leerplichtige jongere, ouder dan 12 jaar (op wie de leerplichtwet 1969 van toepassing is), ingeschreven bij een school en die 4 weken of langer zonder geldige reden geen onderwijs meer volgt.

Rmc-verzuim 18 – 23 jaar

Een jongere, op wie de leerplichtwet 1969 niet meer van toepassing is en die de leeftijd van 23 jaar nog niet heeft bereikt, **én**

- die niet in het bezit is van een startkwalificatie; en
- die het onderwijs aan de school gedurende een aaneengesloten periode van 4 weken of langer - of een door het bevoegd gezag van de school te bepalen kortere periode - zonder geldige reden niet meer volgt of die niet meer aan een school of instelling is ingeschreven, of van de school is verwijderd.

C. Thuiszitter

Een leerplichtige die geen ontheffing heeft van de leerplicht* én niet langer meer staat ingeschreven op een school of wél staat ingeschreven, maar gedurende 4 aaneengesloten lesweken aan geen vorm van onderwijs heeft deelgenomen.

**Leerplichtige jongere (5 tot 18 jaar) die zonder geldige reden (zoals ziekte) meer dan een maand verzuimt zonder dat hij/ zij ontheffing heeft van leerplicht. Het gaat dus ook om de 5-jarigen die waarschijnlijk naar een medisch kinderdagverblijf zullen gaan, maar dat effectief nog niet doen. En om kwalificatieplichtigen die thuiszitten, geen werk hebben en op geen enkele manier toewerken om weer naar school te gaan, nu niet en het volgende schooljaar ook niet.*

Degenen die beroep hebben gedaan op artikel 5 sub a of 5 sub b en ontheven zijn van de verplichting tot inschrijven, vallen dus niet onder de thuiszitterdefinitie.

2. Absoluut verzuim

Een leerplichtige staat niet meer ingeschreven bij een onderwijsinstelling.

3. Geoorloofd verzuim

We kennen twee soorten geoorloofd verzuim:

- Verzuim op basis van een ziekmelding en
- verzuim op basis van aangevraagd verlof met toestemming.

Een bijzondere vorm van verzuim is **afwezigheid op basis van ziekte en/of op basis van functionele klachten**. Het verzuim is geoorloofd maar de leerling heeft een bovengemiddeld ziekteverzuim. De begeleiding hiervan is er op gericht om die leerlingen, zo snel mogelijk in contact te laten komen met de GGD.

Schoolverzuim door leerlingen met functionele klachten is lastig te signaleren. Op school is daarom een nauwe samenwerking tussen mentor en deskundigen (o.a. Jeugdgezondheidszorg (JGZ), schoolmaatschappelijk werk (SMW), leerlingenbegeleider en leerplichtambtenaar) nodig. Het belangrijkste doel is de leerling daar waar nodig, door te verwijzen naar passende hulpverlening.

Verzuim is vaak een uitvloeisel van een achterliggende problematiek, zoals:

- leerproblemen, leerstoornissen
- sociaal-emotionele problemen of stoornissen
- (ernstige) gedragsproblemen of gedragsstoornissen
- gezondheidsproblemen (fysiek en psychisch/psychiatrisch)
- gezinsproblemen

Indien, bij twijfel aan het ziek zijn, actie verwacht wordt van de leerplichtambtenaar, dan dient deze middels het verzuimloket op de hoogte gebracht te worden van het verzuim en de achterliggende problematiek.

*Functionele klachten zijn klachten waarbij o.a.: geen aantoonbare lichamelijke oorzaak voor gevonden kan worden, ze langer dan 3 maanden duren, er een discrepantie is tussen lichamelijke afwijkingen en algemeen functioneren en (vaak) een aanleiding (ziekte, overvraging, ongeval of een ander incident) reden geeft tot aanhoudende klachten.

Soort verzuim	Melden
Wettelijk verzuim	<ul style="list-style-type: none"> • Bij verzuim van meer dan 16 uren les- of praktijktijd in een periode van 4 weken
Beginnend verzuim	<ul style="list-style-type: none"> • Bij 10 maal (geregistreerd) te laat komen op school of in de les • Minder dan de wettelijke termijn van 16 uur in een periode van 4 weken
Luxe verzuim	<ul style="list-style-type: none"> • Als een leerplichtige jongere zonder toestemming van school wegblijft vanwege extra vakantie of familiebezoek
Signaalverzuim	<ul style="list-style-type: none"> • Achterliggende problematiek
Rmc-verzuim 18+	<ul style="list-style-type: none"> • Verzuim zonder geldige reden van een niet-leerplichtige jongere tot 23 jaar, zonder startkwalificatie, over een periode van 4 weken

Verzuimbegeleiding

In het geval van wettelijk, signaal, beginnend en rmc 18+ verzuim

Door de mentor wordt contact met het thuisfront (ouder(s)/verzorger(s) opgenomen (zoals in een afsprakenlijst is vastgelegd).

Bij continuering van de verzuimproblematiek, wordt dit contact voortgezet door de mentor, of overgenomen door de teamleider en/of het zorgteam

In het geval van functionele klachten

Door de mentor wordt contact met thuis opgenomen na 10 uren verzuim (zoals in een afsprakenlijst is vastgelegd). Dit contact wordt door de mentor gecontinueerd, of door de teamleider of zorgcoördinator overgenomen na een (cumulatief) verzuim van 30 uren.

Als een leerling 60 uur afwezig is, wordt deze aangemeld bij de schoolarts of sociaal verpleegkundige.

4. Verantwoordelijkheid scholen

Scholen hebben een grote verantwoordelijkheid voor hun leerlingen. Naast het hebben van een goed pedagogisch klimaat heeft de school ook de zorg voor het welzijn van de individuele leerling.

Contact moet

De school krijgt als eerste te maken met (on)geoorloofd verzuim. Zodra de school verzuim constateert **moet de school dit melden/contact opnemen met de ouders/verzorgers van de leerling**. Daarnaast is het in eerste instantie voor de leerling van groot belang, dat de school snel contact legt met de leerling zelf om er voor te zorgen dat de leerling weer naar school gaat. De school heeft hiervoor een **leerlingenadministratiesysteem** nodig dat snel en precies signaleert en registreert.

Actie

Naast het signaleren en registreren, moet de school tot actie overgaan.

Een strikte handhaving van afspraken en regels is daarvoor noodzakelijk. *Elke school doet dat op zijn eigen wijze met inachtneming van een aantal algemeen geldende afspraken die in dit protocol beschreven staan* (huisregels van de school). Communicatie over de huisregels en verzuimafspraken met de leerlingen en ouders/verzorgers is daarbij van groot belang.

Zorg

Als blijkt dat er meer aan de hand is, kan de school een beroep doen op diverse zorg- en welzijnsinstanties. Hiervoor moet de school beschikken over een goed zorgplan en/of zorgstructuur. De school blijft altijd verantwoordelijk voor de leerling en organiseert en coördineert de zorg in en om de school.

Binnen **de zorgstructuur** van de school wordt vermeld hoe interne- en externe hulpverleners overleg voeren over deze groep leerlingen. Tevens wordt bekeken hoe de voortdurende

verzuimproblematiek kan worden aangepakt. De leerplichtambtenaar speelt hierbij een belangrijke rol en kan de school adviseren over het verzuimbeleid.

Uitschrijven?

Een school mag een leerplichtige leerling niet uitschrijven, tenzij er sprake is van inschrijving op een andere school of onderwijsinstelling of bij het behalen van een vo-diploma.

Vanaf 1 juli 2013 is de vo-school verplicht **binnen 7 dagen** (in- en) uitschrijvingen in BRON (het Basisregister Onderwijs) te melden.

Alternatief lesprogramma

Een school mag een leerplichtige leerling nooit uitschrijven! In sommige situaties kan het voorkomen dat het voor de leerling niet mogelijk is, of dat de leerling niet in staat is om zijn/haar lessen te volgen. Een leerplichtige leerling moet ook in die situaties ingeschreven blijven staan op de school. De school moet een alternatief programma aanbieden dat op dat moment beter past bij de leerling. Dit kan alleen in overleg en met toestemming van de leerplichtambtenaar. De leerplichtwet kent verschillende artikelen die hierover gaan (3a, 3b, 11 en 15).

De (mbo-)leerplichtambtenaar en/of de rmc-medewerker zijn dus al in een vroeg stadium betrokken bij een leerling die dreigt uit te vallen, omdat de school verplicht is melding te doen van verzuim en langdurige afwezigheid.

***De school heeft een goed georganiseerde zorgstructuur,
een correct verzuimbeleid en biedt ondersteuning bij het zoeken naar
ander (passend) onderwijs***

5. Meldplicht en verwante zaken

De school heeft een aantal verplichtingen ten aanzien van het melden van ongeoorloofd verzuim.

Digitaal verzuimloket

Het digitaal verzuimloket biedt de mogelijkheid om verzuim te melden, van leerplichtige - en niet-leerplichtige leerlingen tot 23 jaar die nog niet in het bezit zijn van een startkwalificatie.

Om het melden van verzuim gemakkelijker te maken voor scholen en instellingen zijn het OCW (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) en DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs, voorheen IB-Groep) in 2009 begonnen met een nieuwe één-loketaanpak voor het melden van verzuim.

Sinds 1 augustus 2009 is **het melden van wettelijk verzuim** via het Digitaal verzuimloket (een meldapplicatie die gekoppeld is aan BRON (Basisregister Onderwijs) **verplicht**.

Scholen melden hun verzuimgegevens bij één digitaal loket, dat vervolgens automatisch de juiste woongemeente/RMC-functie op de hoogte stelt. Dat scheelt de scholen werk, want ze hoeven niet meer per verzuimende leerling uit te zoeken welke gemeente of RMC-functie ze op de hoogte moeten brengen. Alle meldingen verlopen bovendien voortaan volgens een vast stramien.

Inzet leerplicht/rmc

Voordat de school, via het verzuimloket, een beroep doet op de (mbo-)leerplichtambtenaar of de rmc-trajectbegeleider heeft de school een aantal acties ondernomen naar de leerling:

- Er is contact geweest met de leerling en/of de ouders betreffende het verzuim.
- Er zijn afspraken gemaakt met de leerling over wat er gebeurt bij herhaling van het verzuim en wanneer leerplicht/rmc wordt ingeschakeld.

***Afspraak is, als actie gewenst is door lpa/rmc, een verzuimmelding alleen
in behandeling wordt genomen als deze via het DUO-verzuimloket bij de
woongemeente/rmc binnenkomt***

Melden verzuim

De school meldt ongeoorloofd verzuim van alle ingeschreven leerlingen bij het verzuimloket. De **wettelijke** termijn voor het melden van schoolverzuim van leer- en kwalificatieplichtigen is de ongeoorloofde afwezigheid van maximaal **16 uren les- of praktijktijd in een periode van vier weken**. Eerder melden mag altijd. Deze meldtermijn geldt **voor alle leerplichtigen** in het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs, het speciaal onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Verzuim van **niet leerplichtige** leerlingen zonder startkwalificatie tot 23 jaar, valt onder **rmc-verzuim 18+**.

Indien na een melding en een eventuele waarschuwing van de leerplichtambtenaar of trajectbegeleider, het verzuim niet is gestopt of weer opnieuw is begonnen, moet de school opnieuw een melding doen bij het DUO-verzuimloket

De 5 soorten verzuim die gemeld kunnen/moeten worden bij het DUO-verzuimloket:

Soort verzuim	Omschrijving	Hoe
Wettelijk verzuim	<ul style="list-style-type: none">• Bij verzuim van meer dan 16 uren les- of praktijktijd in een periode van 4 weken	<ul style="list-style-type: none">• Verplicht melden in DUO-verzuimloket
Beginnend verzuim	<ul style="list-style-type: none">• Minder dan de wettelijke termijn van 16 uur in een periode van 4 weken• Bij 10 maal (geregistreerd) te laat komen op school of in de les	<ul style="list-style-type: none">• Verplicht melden DUO-verzuimloket, bij aanmelding verzuimspreekuur (indien aanwezig)• Mag melden in DUO-verzuimloket
Luxe verzuim	<ul style="list-style-type: none">• Als een leerplichtige jongere zonder toestemming van school wegblijft vanwege extra vakantie of familiebezoek	<ul style="list-style-type: none">• Verplicht per omgaande melden in DUO-verzuimloket
Signaalverzuim	<ul style="list-style-type: none">• Achterliggende problematiek	<ul style="list-style-type: none">• Verplicht melden in DUO-verzuimloket
Rmc-verzuim 18+	<ul style="list-style-type: none">• Verzuim, zonder geldige reden, over een periode van 4 weken, van een niet leerplichtige jongere, zonder startkwalificatie tot 23 jaar	<ul style="list-style-type: none">• Verplicht melden in DUO-verzuimloket

Indien na een melding en een eventuele waarschuwing van de leerplichtambtenaar of trajectbegeleider, het verzuim niet is gestopt of weer opnieuw is begonnen, moet de school opnieuw een melding doen bij het verzuimloket.

Te laat komen

De school heeft huisregels die omschrijven over wat er onder te laat komen wordt verstaan en welke maatregelen de school bij te laat komen neemt. Dit valt onder de uitdrukkelijke verantwoordelijkheid van de school. In veel gevallen zal de leerplichtambtenaar hierbij niet betrokken worden.

De school **kán** besluiten de leerplichtambtenaar wel in te schakelen. Bijvoorbeeld in geval de eigen maatregelen geen effect sorteren of er een achterliggende problematiek wordt vermoed.

In dat geval zal volgens onderstaand schema worden gehandeld.

Een en ander betekent dat een leerling al vaker te laat kan zijn gekomen, dan in de registratie voor de leerplichtambtenaar wordt vermeld. Te laat komen is een vorm van verzuim.

*Frequentie per schooljaar	School	Leerplicht
5 maal (geregistreerd) te laat	Eigen regime	<ul style="list-style-type: none"> • Neemt de melding op in het dossier
10 maal (geregistreerd) te laat	Leerling wordt gemeld bij het verzuimloket. Met het verzoek aan de leerplichtambtenaar actie te ondernemen richting de leerling	<ul style="list-style-type: none"> • Voert een waarschuwingsgesprek en stuurt vervolgens een afsprakenbrief
>16 (geregistreerd) te laat ondanks eerdere waarschuwing	Leerling wordt gemeld bij het verzuimloket met de mededeling dat de leerling te laat blijft komen, met het verzoek aan de leerplichtambtenaar opnieuw actie te ondernemen richting de leerling	<ul style="list-style-type: none"> • Heeft de mogelijkheid om een Halt-verwijzing of proces-verbaal op te maken, mits blijkt dat de school voldoende maatregelen c.q. acties heeft genomen, om het verzuim te stoppen
<p>* Bij herhaling in het opvolgende schooljaar kan de leerplichtambtenaar afwijken van bovenstaande werkwijze. * In bovenstaand schema is uitgegaan van 1x te laat is 1 uur verzuim en is de wettelijke termijn van toepassing.</p>		

Verwijsindex

Verwijsindex (systeem VIF-Zizeo) is een meldapplicatie, waarin melding gemaakt kan worden en een signaal kan worden afgegeven van zorgen over jongeren tot 23 jaar. Het doel van de Verwijsindex is, zorgen dat partijen die met een jongere werken en zorg hebben, sneller met elkaar in contact komen, om zo gezamenlijk een plan van aanpak op te stellen. Iedere school en onderwijsinstelling hebben indicatoren vastgesteld voor verwijzing in deze index. Ook verzuim en te laat komen kan een reden zijn om zorg te melden over de jongere.

6 Leerplicht, RMC de Friese Wouden en RMC Friesland Noord

De missie van alle leerplichtambtenaren en rmc-medewerkers is het tegengaan van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Hierbij wordt, indien nodig, gebruik gemaakt van maatschappelijke zorg en handhaving.

Scholen/onderwijsinstellingen zijn verplicht om:

- Jongeren zonder startkwalificatie tot 23 jaar te melden bij de gemeente, (via DUO in- en uitschrijvingen) op het moment dat ze:
 - de school verlaten of
 - langer dan 4 weken zonder reden van de school wegblijven.

De gemeente is verplicht om deze jongeren te volgen en te begeleiden totdat ze een startkwalificatie hebben, of de leeftijd van 23 jaar hebben bereikt.

RMC Regio de Friese Wouden en RMC Friesland Noord hebben (mbo-)leerplichtambtenaren en trajectbegeleiders in dienst die trajecten voor (dreigende) voortijdig schoolverlaters uitzetten om alsnog hun startkwalificatie te behalen.

De (mbo-)leerplichtambtenaar ziet er op toe dat ouders, leerlingen en scholen de leerplichtwet, waaronder ook de kwalificatieplicht valt, naleven en kan indien nodig handhaven en sanctioneren. (In bijlage 3 is o.a. te zien tot welke maatregelen een proces-verbaal leerplicht kan leiden). De formele **handhaving** van de leerplicht ligt dus in handen van de (mbo-)leerplichtambtenaar.

We onderscheiden de volgende medewerkers:

1. Leerplichtambtenaar
2. Mbo-leerplichtambtenaar
3. Rmc-trajectbegeleider

De kerntaken van deze medewerkers

- Het verzuim onderzoeken en actie ondernemen gericht op het opheffen van het verzuim en het hervatten van de les, volgens rooster van de leerling;
- Preventief controleren en adviseren en indien nodig verwijzen naar (jeugd)hulpverlening;
- Bevorderen van samenwerking met alle bij een leerling betrokken partijen;
- Dit alles registreren in een leerlingdossier;
- Opmaken van een proces Verbaal indien het verzuim niet stopt, dit geldt alleen voor de (mbo)leerplichtambtenaar.

Preventie

Hoe sneller er zicht is op de reden waarom een leerling verzuimt des te sneller kan er ingegrepen worden om het verzuim te stoppen of, als er andere zaken spelen, de juiste zorg in te schakelen. De (mbo-)leerplichtambtenaar en de rmc-trajectbegeleider verzorgen op diverse scholen preventief een verzuimspreekuur* om beginnend verzuim samen met de school te begeleiden. Verder spelen deze rmc-medewerkers tijdens de zomervakantie een belangrijke rol in de overgang van het voortgezet onderwijs naar het middelbaar beroepsonderwijs.

Naast het verzuimspreekuur van de leerplichtambtenaar kan de school een beroep doen op loopbaanbegeleidinginstrumenten als er sprake is van loopbaanvraagstukken. Is er sprake van zorg, dan kan school terecht bij o.a. schoolmaatschappelijk werk, jeugdgezondheidszorg en het Centrum voor Jeugd en Gezin. Denk hierbij aan het melden in de verwijzindex.

*In bijlage 4 staat schematisch aangegeven wanneer een aanmelding voor het verzuimspreekuur wel/niet gedaan mag worden.

7. Nawoord

Na de actieperiode (2008-2011), waarin het verzuimprotocol is ontwikkeld en waarmee door de verschillende scholen ervaring is opgedaan, ligt er nu voor u een nieuwe versie van het verzuimprotocol dat een leidraad is en/of moet worden bij het terugdringen van verzuim en het verminderen van voortijdig schoolverlaten.

De totstandkoming van het verzuimprotocol is niet voldoende, de implementatie van dit protocol, en daarmee echt uitvoering geven aan verzuimbeleid op de verschillende scholen is voorwaarde om het werken met het verzuimprotocol en daarmee het bereiken van de doelstellingen te realiseren.

In de komende periode (2012-2016) heeft het kabinet nieuwe doelstellingen ten aanzien van het terugdringen van voortijdig schoolverlaten(vsv) geformuleerd. Van de 35.000 vsv'ers in 2011 naar 25.000 vsv'ers in 2016; sturen op verzuim wordt daarmee nog belangrijker.

8. Bijlagen

Bijlage 1: De verzuimkaart is een handig instrument waarin kort het protocol en de daarin gemaakte afspraken staat samengevat. Daarnaast is het een informatief instrument om uit te delen tijdens de spreekuren en toe te voegen aan de schoolgids.

Bijlage 2 en 3: Stroomschema verzuim intern en –handhaving, de werkwijze en de afspraken staan kort beschreven. Met het doorlopen van de betreffende stroomschema's kan worden gecheckt of er niets vergeten is in de gemaakte afspraken van het protocol.

Bijlage 4: Stroomschema verzuim aanmelding verzuimspreekuur. Door het schema te doorlopen, wordt duidelijk of de geplande aanmelding voor het verzuimspreekuur van toepassing is of dat de zorgstructuur mogelijk ingezet moet worden.

Bijlage 5. Adviezen voor een sluitend verzuimbeleid.

Bijlage 1 VERZUIMKAART

In het Verzuimprotocol staat beschreven wat scholen, ouders en verzorgers kunnen en moeten doen om ervoor te zorgen dat leerlingen naar school blijven gaan. Het is heel belangrijk dat verzuim, inclusief te laat komen, goed door de school wordt geregistreerd en dat ouders worden geïnformeerd. Alleen zo ontstaat inzicht in verzuimgedrag en is er een goede basis om, als dat nodig is, actie te ondernemen.

Als blijkt dat er meer aan de hand is, kan de school een beroep doen op diverse zorg- en welzijnsinstanties. Hiervoor moet de school beschikken over een goed *zorgplan en/of zorgstructuur*. De school blijft altijd verantwoordelijk voor de leerling en organiseert en coördineert de zorg in en om de school.

Deze verzuimkaart geeft beknopt weer:
Wanneer er sprake is van verzuim,
Wat leerplicht en kwalificatieplicht is,
Wanneer er gemeld moet worden.

Geoorloofd en ongeoorloofd verzuim

Alle ongeoorloofd verzuim (= alle verzuim waarvoor geen toestemming is gegeven) is strafbaar. Geoorloofd verzuim kent twee soorten: Verzuim op basis van een ziekmelding en op basis van aangevraagd verlof waarvoor toestemming is gegeven door het hoofd van de school of de leerplichtambtenaar.

Volledige leerplicht- kwalificatieplicht

Sinds 1 augustus 2007 geldt dat de jongere verplicht is onderwijs te blijven volgen totdat hij een startkwalificatie heeft behaald of tot het moment waarop hij de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt.

Start leerplicht	Volledige leerplicht tot	Kwalificatieplichtig tot
1 e schooldag van de maand na de 5e verjaardag	Einde schooljaar waarin de jongere 16 jaar is geworden	Startkwalificatie* is behaald of 18 jarige leeftijd is bereikt

* Een startkwalificatie is behaald bij: mbo-diploma minimaal op niveau 2 of een havo- of vwo-diploma

Vanaf de leeftijd van 12 jaar is de jongere zelf ook verantwoordelijk om de school waaraan hij als leerling staat ingeschreven geregeld te bezoeken en kan hij verantwoordelijk worden gehouden voor zijn eigen schoolverzuim (art 2 lid 3 en art 4c lid 1 Leerplichtwet 1969).

Melden verzuim

De school meldt ongeoorloofd verzuim van alle ingeschreven leerlingen bij het verzuimloket. De wettelijke termijn voor het melden van schoolverzuim van leer- en kwalificatieplichtigen is de ongeoorloofde afwezigheid van **maximaal 16 uren les- of praktijktijd in een periode van vier weken**. Eerder melden mag altijd.

Deze meldtermijn geldt voor alle leerplichtigen in het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs, het speciaal onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Verzuim van niet leerplichtige leerlingen zonder startkwalificatie tot 23 jaar, valt onder rmc-verzuim 18+.

De 5 soorten verzuim die gemeld kunnen/moeten worden bij het verzuimloket:

Soort verzuim	Melden	Hoe?
Wettelijk verzuim	<ul style="list-style-type: none">Bij verzuim van meer dan 16 uren les- of praktijktijd in een periode van 4 weken	<ul style="list-style-type: none">Verplicht melden in Duo-verzuimloket.
Beginnend verzuim	<ul style="list-style-type: none">Minder dan de wettelijke termijn van 16 uur in een periode van 4 wekenBij 10 maal (geregistreerd) te laat komen op school of in de les	<ul style="list-style-type: none">Verplicht melden DUO-verzuimloket, bij aanmelding verzuimsprekuur (indien aanwezig)Mag melden in DUO-verzuimloket
Luxe verzuim	<ul style="list-style-type: none">Als een leerplichtige jongere zonder toestemming van school wegblijft vanwege extra vakanties of familiebezoek	<ul style="list-style-type: none">Verplicht per omgaande melden in DUO-verzuimloket
Signaalverzuim	<ul style="list-style-type: none">Achterliggende problematiek	<ul style="list-style-type: none">Verplicht melden in DUO-verzuimloket
Rmc-verzuim 18+	<ul style="list-style-type: none">Verzuim, zonder geldige reden, over een periode van 4 weken, van een niet leerplichtige jongere, zonder startkwalificatie tot 23 jaar.	<ul style="list-style-type: none">Verzuimloket

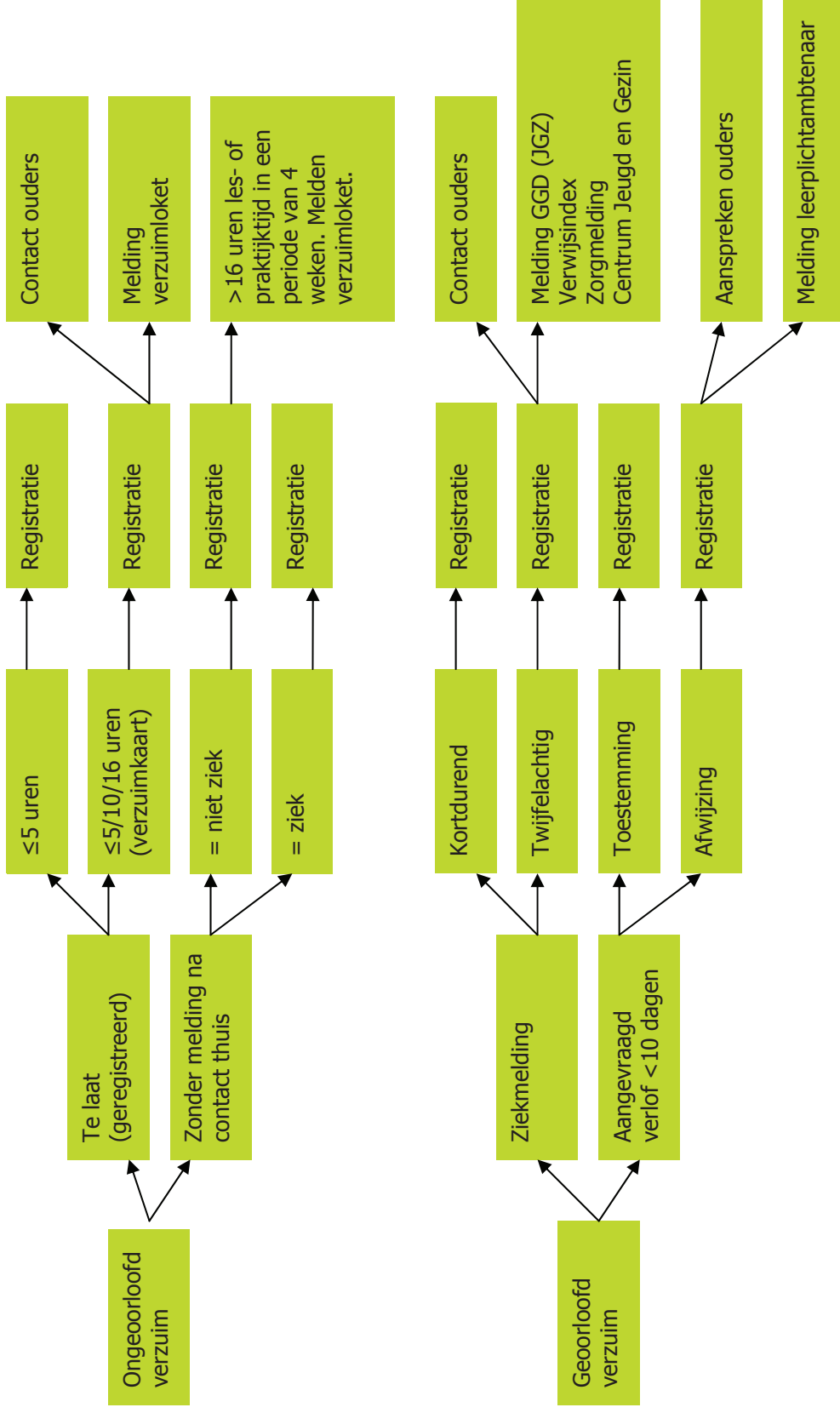
Indien na een melding en een eventuele waarschuwing van de leerplichtambtenaar of trajectbegeleider, het verzuim niet is gestopt of weer opnieuw is begonnen, moet de school opnieuw een melding doen bij het verzuimloket.

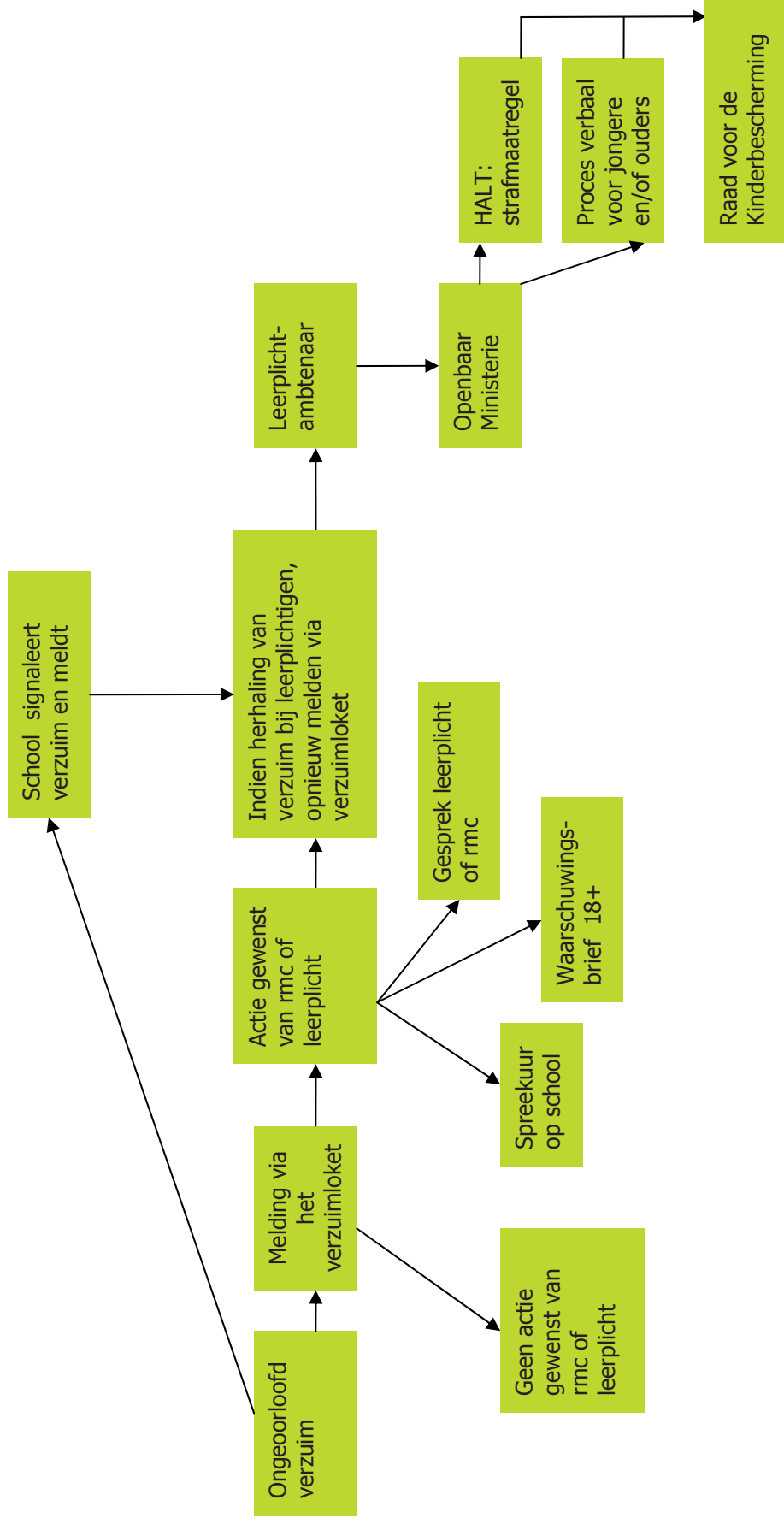
De school heeft huisregels die omschrijven over wat er onder te laat komen wordt verstaan en welke maatregelen de school bij te laat komen neemt. Dit valt onder de uitdrukkelijke verantwoordelijkheid van de school. In veel gevallen zal de leerplichtambtenaar hierbij niet betrokken worden. De school kan besluiten de leerplichtambtenaar wel in te schakelen. Bijvoorbeeld in geval de eigen maatregelen geen effect sorteren of er een achterliggende problematiek wordt vermoed. In dat geval zal volgens onderstaand schema worden gehandeld.

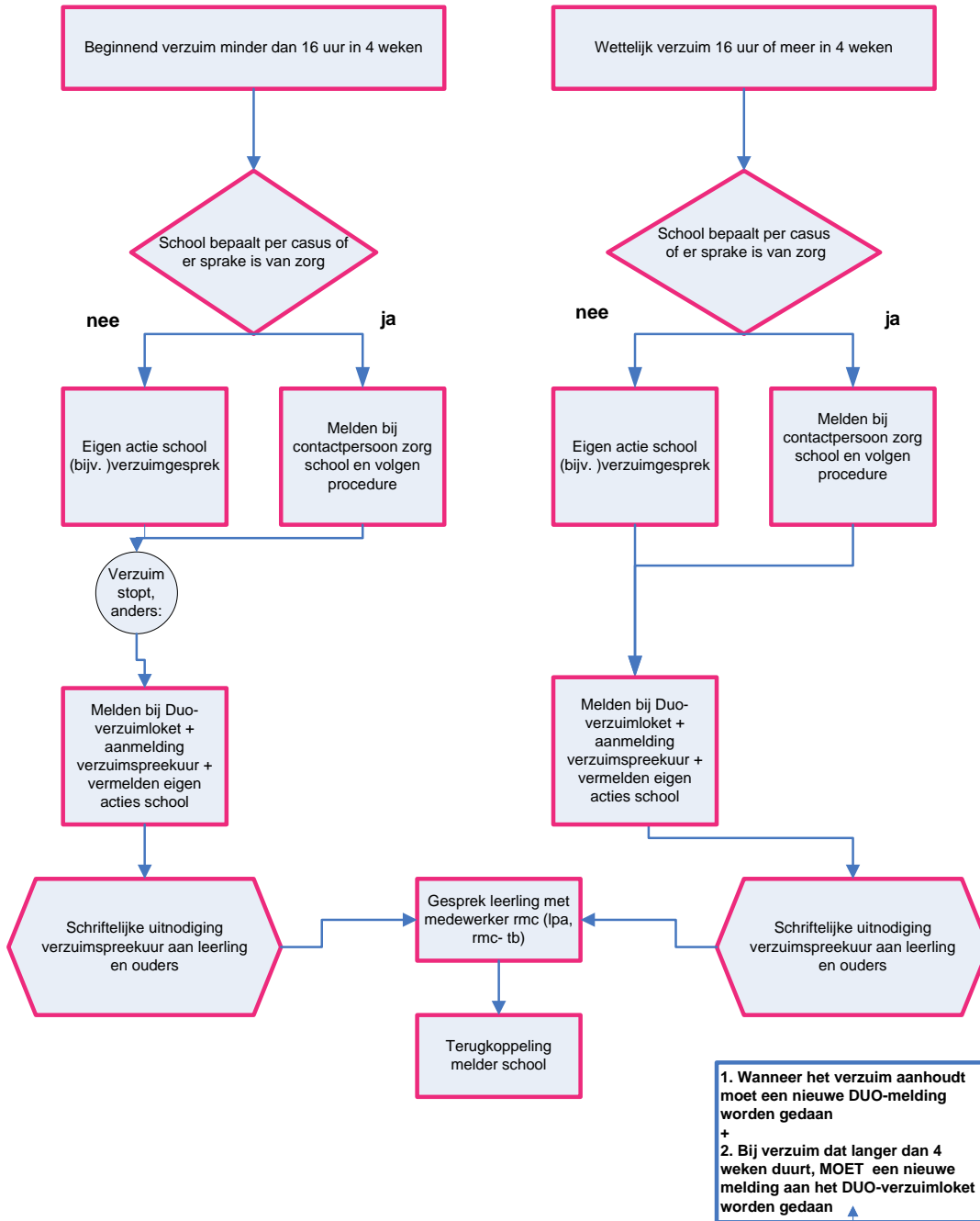
Een en ander betekent dat een leerling al vaker te laat kan zijn gekomen, dan in de registratie voor de leerplichtambtenaar wordt vermeld. Te laat komen is een vorm van verzuim.

*Frequentie per schooljaar	School	Leerplicht
5 maal (geregistreerd) te laat	Eigen regime	<ul style="list-style-type: none">Neemt de melding op in het dossier
10 maal (geregistreerd) te laat	Leerling wordt gemeld bij het verzuimloket. Met het verzoek aan de leerplichtambtenaar actie te ondernemen richting de leerling	<ul style="list-style-type: none">Voert een waarschuwingsgesprek en stuurt vervolgens een afsprakenbrief
> 16 (geregistreerd) te laat, ondanks eerdere waarschuwing	Leerling wordt gemeld bij het verzuimloket met de mededeling dat de leerling te laat blijft komen, met het verzoek aan de leerplichtambtenaar opnieuw actie te ondernemen richting de leerling	<ul style="list-style-type: none">Heeft de mogelijkheid om een Halt-verwijzing of proces-verbaal op te maken, mits blijkt dat de school voldoende maatregelen c.q. acties heeft genomen om het verzuim te stoppen

* Bij herhaling in het opvolgende schooljaar kan de leerplichtambtenaar afwijken van bovenstaande werkwijze.
* In bovenstaand schema is uitgegaan van 1x te laat is 1 uur verzuim en is de wettelijke termijn van toepassing.

Bijlage 5 Adviezen voor een sluitend verzuimbeleid

- ❖ Helder en eenduidig intern verzuimbeleid:
 - schriftelijk vastgelegd;
 - uitgangspunten en doelstellingen geformuleerd.

- ❖ Een correcte verzuimregistratie, met daarin vermeld:
 - datum;
 - aantal lesuren of hele dagen;
 - vorm en reden van het verzuim;
 - legitimiteit van het verzuim (geldige reden of niet);
 - ondernomen acties/maatregelen;
 - resultaat.

- ❖ Een goede communicatie met leerlingen, ouders/verzorgers en personeel:
 - bij inschrijving op school schoolregels en verzuimbeleid kenbaar maken;
 - vermelding verzuimbeleid in schoolgids;
 - geregeld aandacht aan verzuim in schoolkrant en dergelijke.

- ❖ Leerlingen en zo nodig ouders/verzorgers direct aanspreken indien er sprake is van verzuim:
 - leerling direct aanspreken op zijn verzuimgedrag, eventueel interne maatregel opleggen (lik-op-stuk-beleid);
 - ouders/verzorgers bijtijds schriftelijk op de hoogte brengen van verzuim;
 - eventueel een persoonlijk gesprek aangaan met leerling en ouders/verzorgers.

- ❖ Het tijdig consulteren dan wel inschakelen van de leerplichtambtenaar:
 - informeer de leerplichtambtenaar ook als het verzuim nog binnen de perken is, maar er wel problemen verwacht worden;
 - informeer de leerplichtambtenaar ook in geval van regelmatig ziekteverzuim;
 - meldt ongeoorloofd verzuim conform de afspraken;
 - het verzuimsprekeuur.

- ❖ Het vormgeven van het zorgprofiel van de school en/of instelling:
 - de begeleiding van leerlingen start bij de mentor;
 - de mentor wordt daarbij ondersteund door anderen binnen de school (schoolmaatschappelijk werk, decaan, leerlingenbegeleiders, enz.);
 - de school en/of instelling organiseert de zorgstructuur/ zorgplan (waarbij interne- en externe zorgverleners zijn vertegenwoordigd).